

REAL ACADEMIA
GALLEGA
LA CORUÑA

F 7727

Biblioteca

DE RUADA

DE RUADA

1874

DE RUADA

(Poesía premiada en el certamen literario musical de Mondoñedo, cuyo Jurado formaron en la Coruña los Sres. Murguía, presidente; Londal, Ballesteros, Novo y Martínez Salazar, vocales.)

LEMA:
C que escribe etc.

LUARCA
IMP. DE ROLLAN Y COMPAÑÍA
1895

El Sr. D. Ramón Bustelo, Diputado provincial por Mondoñedo-Ribadeo, y autor del tema “una poesía en gallego, describiendo una costumbre del país,” costeó esta impresión, además de entregar un valioso objeto de arte, que había señalado como premio.

Este rasgo de caballeridad y protección á las letras, quiero que conste en prueba de agradecimiento.

EL AUTOR.

A MI RESPETABLE AMIGO

Y

QUERIDO COMPAÑERO

DON EMILIO TAPIA Y RIVAS.

LIBRARY

1743

DE RUADA.

LEMA:

O que escribe en gallego
Por mal qu' o faga,
Pon algun grau' d' area
N-a moreada:
Porque dí un dito:
Axuntando pingotas
Formas' un cirio.

(Benito Losada.)

I.

Unha noite d' inverno d'as mais escuras
Tentoume seic' o demo d'ir á Cesuras (1)
Por mor d' unha rapaza mais feiticeira
Qu'as froliñas que nacen n-a primadeira.

---

(1) Cesuras.—*Rillera* de la parroquia de Mondoñedo. Es un grupo de población tan importante, que por sí sola forma una nueva parroquia en el proyectado arreglo de ésta diócesis.

Tropezando n-os croyos, dando aturuxos,
E petando co-a moca n-os ventanuxos
Cheguei â Margarida, (1) brinquei o rio
E seguin car' adiante sin med' ô frio.

O relente d'a noite pol-os lousados
Andaban algús gatos axaneirados
Pero cand'os meus zocos tumbar sentiron,
Cal d'a crus os demoros, todos fuxiron.

Ond'âs casas pareime xunta d' un carro,
Arrimeim' onha roda, piquei cigarro,
E buscand'o librillo pol-a chaqueta
Ouvín o ruxe-ruxe d'a pandeireta,
Pois pretiño, moi preto, de donde estaba,
O bodego d'a fia d' alí cadraba,
Qu' anque prob'é as veces niño d'amores,
Ond'a groria entrevemol-os labradores,
A lús esmorecida d' un candil vello
Que d'os grandes y-os porcos é un bon *espello*,
Y-onde martes e xoves toc'o frauteiro
Cal tocara decot'á non ser careiro
Ou s'as picaras novas mais dadiveiras
Mais cadelas tiveran n-as faltriqueiras.

Eilí van os rapaces namoricados
Co-a bufanda hastr'os ollos, ta paruxados;
Eilí van estornélos, xente d'o vento,
As furtadas, c-o demo-n-o pensamento;
Eilí van os petrucios qu'aran a terra
Contar contos d'os mouros, casos d'a guerra
Loitas d' heroes gallegos, honor e groria
D'as páxinas brillantes d'a nosa hestoria;
Eilí van *Madrileños* de moita sona
Que c'os pés amasaron pan n-a tahona,
habaneros que volven, de penas fartos,

---

(1) Ermita de la rillera de Cesuras.

Con sombreiro de palla, pero sin *cartos*;
Eilí van *melitares* que n-o exercicio
Inda deron mais voltas que dá un rodicio:
Eilí van vellas tolas falar de Santos
De tesouros, pantasma, trasnos, encantos,
D'a compañía que sale pol-os camiños,
D'o mal d'ollo, d'as fachas, d'os demachi-
(ños,
D'o pedrazo, que murchas pon as patacas,
Das cobras que de noite maman n-as vacas,
D'un libro d'esconxuros que ten o cura,
De com'os nenos sanan d'a quebradura,
D'as pormesas, d'os mortos, d'as romerías,
¡E d'outras mil burradas e bruxeirías!

I I

Cand' entrei n-un recuncho fízome canto
Cabo si unha meniña, que quero tanto
Com'â lús d'os meus ollos, porqu'é Sabela
Donairosa e garrida coma unha estrela.
N-as ribeiras d'o Masma (1) non s'ollan frores
Com'â branca azucea d'os meus amores,
Qu'â moitos solteiriños lles fir' a y-alma
Y-entre moitas vilegas se lev' a palma.
O Demo no me leve que cando a quixo
Faguer Dios..., abofellas soub'o que fixo!
Así ô pronto quedeime sin saudala
Por que sempre qu'a vexo prendo, n-a fala,
E dempoixas â orela, moi despaño,
Faleille d'esta sorte:—¿Fuch' ô muiño?
—Fun levar un folico de grá de trigo.
—¿E quen er'aquel fréte qu'iba contigo?

---

(1) El río más importante de las cercanías de Mondoñedo.

- ¡Tu tes gana de contos! ¿Seica ves lelo?
—Lela estás tí que falas c'un estornélo.
—Arrenégote, Xúncras! ¿Quen é es'acheite?
—Un que todol-os dias che merc'o leite.
—¡Or' ò demo! ¿E dixeron qu'era meu mozo?
¿Com'as teipas me quede si cho conozo!
—Non te faigas agora desentendida.....
¿Cantas veces ch'o bebe pol-a medida?
—¡Léria, léria! A medida naide lle toca
Si non quer que n-os dentes lle fend'a zoca.
—¡Bupa! Non t'enrrabexes, ten mais cachaza
Qu'ese séreo non pinta n-unha rapaza.
Dí a verdade, Sabela; ¿puxoch o *pucho*
D'os dous cornos (1) n-a testa? ¿Deuch' algún
chucho?
Tí ¡xa ora! d'a Vila non contas nada
Pro com'as veces volves tan colorada
Non che falta quen diga, ¿contos de bruxas!
Que che fan n-a cibdade mil garatuxas.
—¡Ai de min, pecadora!.. ¡Bó! ¡No m'indines!
—Eche certo, asi eu medre, non te presines.
—¿Sabes o que che digo? ¡Basta de chanza!
E si n'a tes deprende millor crianza.
Seica coidas que faigo com'a Valura?
¡Eu non sirvo, x'o sabes, pr'ama de cura!
Vaite pra cabo d'outras, liscat'axina.
—Craro, tí soilo queres â estudiantina.....
—Faigo ben, pol-o d'oxe sonche solteira.
—Pois destoncias bailemol-a muiñeira;
Anda, vente pr'a roda.—¡Douche co-a roca!
—Muller, erguet'e cala. ¡Viva quen toca!

---

(1) *Puchos d'os dous cornos*, llaman lo campesinos á los bicornios, vulgo tricornios que usan los seminaristas de Mondoñedo.

III

Renxeu a porta: en trulladas
Entraron dando aturuxos
E mais cantando alboradas
Rapazas repinicadas
E mociños coma buxos.

Buliron log'os pandeiros,
E d'a fraut'os salouquiños
Romedaban garuleiros
Cantares d'os paxariños
O amanecer, n-os loureiros.

Qu'o frauteiro de Zoñan, (1)
Anque viste zaragolas,
En tendo a frauta n-a man
Acaba por volver tolas
As mozas qu'â fía van.

Y-as mais xarelas beilaban
Aloumiñando ilusiós,
E, cand' unha volta daban,
De moitos tras sí levaban
Os ollos y-os corazós.

O ceio por quen eu morro,
Sabela, á miña Sabela,
Ergueuse, facend'o zorro,
Pelisquein' entrou n-o corro
Sacudindo n-a mantela.

---

(1) Zoñan. Lugar ó burgo de la rillera
de Cesuras.

Y-ô pasar, quentes d'a chola,
Tres ruás qu' estaban xuntos,
Armando atros batahóla
Berraban:—¡que baile sola
Pol-o ben que marc'os puntos!

Fixos' an pouco a rogada,
Qu' é sin querer melindrosa,
Dempoixas..... ¡non digo nada!
Lixeiriñ' e colorada
Voltexaba donairosa.

—Ai, raparígas solteiras,
Falou un vello;—á ver ora
Si eso é bailar muiñeiras.....
¡Naceuvos n-as Coruxeiras (1)
Pra non salir bailadora!

Y-on *habanero* decía,
Baduando mais qu'on loro:
«¡Lo dudo qu' entodavía
Haiga ni en Andalucía
Tan lindo «pimpollo de oro!»

Namentres qu' así falaba
¡Adios fest'e adios turreiro!
Vin c-o candil apagaba
Unha boca que sopraba
Por debaixo d' un sombreiro.

---

(1) Coruxeiras —Lugar en los extra-muros de la ciudad de Mondoñedo: las mozas de este lugar tienen fama de bailar muy bien.

—Vivan sempre os de Cesuras!
;Ou, minicreques! berrei;
;Anqu' estamos às escuras
Os qu' aprendedes c-os curas
Aqui n-on prantades lei!—

—Buroneses: ;viv'a nosa!
;Pau de cego e dar con gana!,
Outra voz augardentosa
respondeu, ;s' hay un que tosa
Non leva costela sana!—

Logo dempois..... ;Diós me valla!
Caían qu' era un gustiño
Cal si se dera n-a palla
Cando se volve pr'a malla
De xantar con carn'e viño.

Y-ô chegarlle entón a vés
—Un qu' abofé n'era manco—
Sin folguexar deume três
Y-esnafreime contr'ón banco
Que tiña prarriba os pés.

As costas por caridade
Cargou comigo un veciño
E vindo pol-o camiño
N-os Picos (1) tocab'o frade.

ANTONIO NORIEGA VARELA

---

(1) Convento de los PP. Pasionistas,
á un cuarto de legua de Mondoñedo

PRECIO 0,50 PESETAS

